



SZERKESZTŐ
SZOKOLY VIKTOR,
(Dobányutca I. szám.)

Megjelenik minden esztendőnkön, szívfélő képpel ellátva.
Előfizetési ár: Egész évre 6 frt; félfévre 3 frt; negyedévre 1.50 kr.
Előfizethető minden postahivatalnál és könyvárusnál.
Hirdetések díja: 1 hasáboz petty sor 7 uj kr.

KIADÓ-TULAJDONOS
sz. „ATHENAEUM,”
(Barátság-tere 7. szám.)

H i r d e t é s.

1870. évi magyar királyi díj-sorsjegyek.

Főnyeremény: 250.000 frt, legkisebb nyeremény 104—200 frt.

Huzás 1870. évi augusztus 15-ikén.

Törvényesen bélyegzett:

Részletjegyek.

20 magyar királyi sorsjegyre látóktársaságban

6 forint

havi fizetéssel. Az utolsó részlet befizetése után egy magyar királyi díj-sorsjegy adatlik.

Az összeg beküldése utalványval vagy postai utánvét mellett eszközölhető. Nyereményjegyzés ingyen.

Részvényjegyek.

Érvényesek mindaddig, míg rajuk egy 250,000 frt. 104—200 frtos nyeremények húszadrésze esett.

7 forintjával.

10 darab 68 frt, 20 darab 135 frt.

Rothschild és társa.

Hős Postgasse, 4. sz.

1—5.

Az „ATHENAEUM” könyvkiadó-hivatalában

(Pesten, barátság-tere 7. sz. a.) előfizethető:

SZEGEDI BÜNKRÓNIKA

című, füzetekben megjelenő munkára, mely eredeti képekkel és rajzokkal, hiteles törvénytudományi okmányokkal és tárgyalási kivonatokkal, hű leírásokkal és nyomatékos cikkekkel legközelebb jelent meg.

A „Szegedi bünkronika” három íves negyed-öt-füzetekben fog megjelenni, időhöz nem kötve, de gyorsan egymásután. — Minden füzetben legalább is két kép lesz. — Tíz füzet képez egy folyamot.

A „Szegedi bünkronika” előfizetési ára: egyes füzetre 40 ke, egész folyamatra, vagy is 900 hasáboz terjedő, és körülbelül 20 képpel ellátott tíz füzetre együtt 4 frt.

Vidéki előfizetőknek, ha egész folyamatot megrendelnek, a „Szegedi bünkronika” egyes füzetét díjmentesen küldetnek meg. Egyes füzetek előfizetői azonban 10—10 kr-t mellékeljenek postai- és kezelési díjra. Gyűjtők minden tíz példány után egy fizetletpéldányt kapnak.

Cikkek: „Magyarországi fürdők:“ XVI. Bikszád. — „Isten hozott.“ (Költemény.) *Berki Józseftől.* — „Kardos Sámuel.“ (Életrajz.) *V. M.-tól.* — „Erdélyi képek:“ XLIV. Sebesvára. *Straubert Ölöntől.* — „Egy hajótörés.“ *Lukáts Gyulától.* — „Éjféli egy óra.“ (Beszély.) *Patrubány Ántaltól.* — „Tej, vaj és

sajt.“ *Sz-y G-v-tól.* — „Hiresebb bűntények.“ Közli *Golenich Károly.* — „Egy hét története.“ *Vadnay Károlytól.* — „Vegegyes közlemények.“

Képek: A bikszádi fürdő. — Kardos Sámuel. — Sebesvára. (Str. Ö. r.) — A kötéltańcos balesete. (Beyle olajfestménye után)

A „Hazánk s Külföld“ előfizetési feltételei:

Égész évre 6 frt, félévre 3 frt, negyedévre 1 frt 50 kr. Minden egész éves előfizető, ha csak évnegyedenként is fizet elő, 30 kr. csomagolási díj beküldése mellett megkapja „**Bem tábornok diadala**“ című, színes nyomásu nagy műlapunkat; új előfizetők azon előnyben részesülnek, hogy „**Dobozi**“ „**Zrínyi**“, „**Frangepán**“, „**Hunyady László bucsuja**“, „**Huszár-bravúr**“ és „**Guyon tábornok N.-Szombatnál**“ című nagy műlapjainkat 1—1 frt 30 kr. csomagolási díj beküldése mellett kaphatják meg. Az előfizetési pénzek és postai utalványok a „**Hazánk s Külföld**“ kiadó-hivatalának, barátok-tere 7. szám, címzendők.

A „**Hazánk s Külföld**“ kiadó-hivatala.

Ujdonságok.

* (*Xántus János kelet-ázsiai közleményeit*), melyeket „**Hazafelé**“ cím alatt kezdtünk meg, nem sokára ismét egész cyklussal folytatjuk, miután a régen ohajtott közleményeket épen most kaptuk meg. Xántus ezen közleményei Borneo szigetét ismertetik és Sarawakból vannak keltezve.

* (*Haldózás.*) Egyik érdemes hazánkfia, a balkezőp egyik jeles tagja s Késmárk város képviselője: *Ludvig János* e hó 11-ikén reggel meghalt. Íróasztala mellett halva találták az 58 éves férfit, kit gyermekein kívül a jó ügyek minden barátja gyászol!

* (*Beust címere.*) Bécsből kaptuk a következő sorokat: „T. szerk. ur! A „**Hazánk s Külföld**“ 26. számában Beust gr. új címeréről lévén szó, van szerencsém megemlíteni, hogy nem példa nélküli, miszerint a magyar nemzeti címer viselése egyes családoknak megengedték. A rimaszombati Baratz-családnak már 1640-ben meg volt engedve, hogy a magyar címert vehessék föl családi címerükbe, s a család ma is így használja. B. G.“

* (*A nemzeti színházban*) a lefolyt színházi év alatt a drámai előadások 183 estét töltöttek be. E 183 estén 100 különböző drámai mű adatott; nevezetesen: 14 szomorujáték, 27 dráma, 53 vigjáték, 6 népszínmű. Az 53 vigjáték közt 16 egész estvét be nem töltő kisebb egy-vagy kétfelvonásos volt. A 100 drámai mű közt volt: 4 eredeti, 10 klasszikai, 50 fordított. A 100 drámai mű összesen 199-szer adatott: tehát egy darabra egymásra egy ismétlés esik. Nevezetesen adatott: 68-szor eredeti darab; 34-szer klasszikai; 87-szer fordított. E színházi évben összesen 16 új darab került szíre: 5 eredeti, 4 klasszikai, 7 fordított. Ezek közt volt: 3 szomorujáték, 3 dráma (az egyik egyfelvonásos), 10 vigjáték (ezek közt 5 egyfelvonásos.) Egy, egész estvét betöltő új darab betanulására tehát egyre-másra egy hónap kívánatott. Az új darabok névszerint következők: Eredetiek: Fráter György; Lukánusz; Kedv és

hivatás; Kétkedő; Mérget ivott. Klasszikaiak: Othello; Tévedések játéka; Tudós nők; Testvérek. Fordítottak: Galilei, Szerafina; Békebontó; Szakasztott mása; A miniszter előszobájában; Álmában beszél; Egyik olyan, mint a másik.

* (*Arany János*) a mult hét végén Karlsbadba utazott, hogy üdülést nyerjen májbaja, mely a költőt már régen visszatartja dolgozó-asztalától.

* (*Előfizetési fölhevást*) bocsátott ki *Berki József* „**Költeményeire**“, melyek egy kötetben október hóban fognak megjelenni, s előfizetési ára 1 frt. A pénzek szerző neve alatt: Pest, szénatér 6. sz. a. szeptember 20-dikáig küldendők. Mai számunkban mutatványt közlünk a sajtó alatt levő kötetből.

* (*Kormányozható léghajó.*) Horváth honvédszázados a napokban egy kormányozható léghajó tervezetét mutatta be a honvédelmi miniszteriumnak. A leírás szerint a hajó puha fából, falai pedig selyemből lennének kiállítva. Egy ilyen léghajón 3 embernek és 80—100 mázsányi tehernek van helye. Kiállítási költsége 15—20,000 frta megy. Az érdekes tervezet véleményezés végett szakbizottságnak adatott át.

* (*Az akadémiák két ösztöndíj-pályázatát*) hirdett ki. Ezeket néhai dr. Edel Kálmán alapítá a maga és a Holzer Miklós nevére. A 300 frtos Edel-alapítványt orvosnövendék nyeri, ki a 4-dik és 5-dik tanévet Bécsben tartozik végezni. A 300 frtos Holzer-alapítványt technikus nyerheti meg, ki magát Zürichben tartozik kiképezni. Mindkettőtért e hó 25 dikéig lehet az akadémiánál folyamodni. Csak kath. vagy ref. hitvallásuak nyerhetik meg.

* (*Gyulai Pál novellája német nyelven.*) A nagy német közönség a mi kitünőbb íróink munkáira is mindinkább kiterjeszti figyelmét. Legközelebb ismét Gyulai Pál jeles írónk egyik igen sikerült novellája jelent meg önálló füzetben a „**Leipzigier Universal Bibliothek**“ című nagy gyűjteményben,

HAZÁNK S A KÜLFÖLD.

Ismeretterjesztő, szépirodalmi és társaséleti illusztrált hetilap.

28. szám.

Pest, 1870. Julius 14.

VI. évfolyam.

Magyarországi gyógyfürdők.

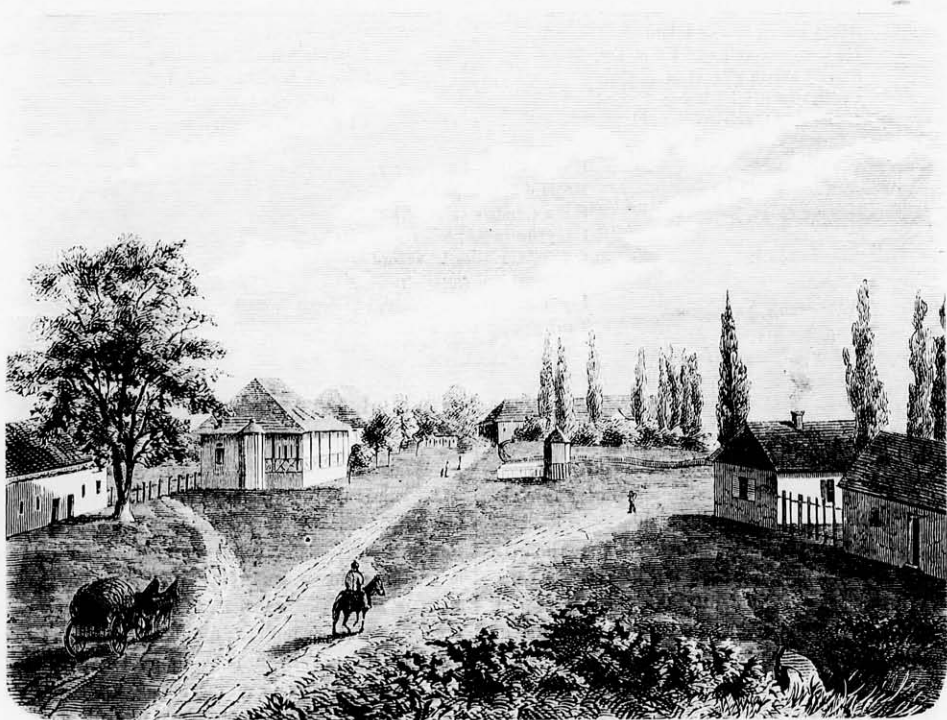
XVI. Bikszád.

Szathmármegye keleti szélén, a Máramarossal határos „Avas” hegyei közt mintegy öt négyszög mértföldnyi völgymederben, Szathmár várostól 5—6 órára fekszik a bikszádi fürdő.

Mint neve is mutatja (*Bikk száda*), Bikszád is magyar helység volt; ezt mutatják a Tur-parton:

Bikszádtól délre, csaknem a falu alatt, csermelyektől átvágott területen fekszik a fürdő, melyet az újabb időben mind több vendég látogat, az új lakosztályokban elég kényelmet találván.

A fürdőtől északra levő regényes fekvésű hegyen a „Vazul” szerzet zárdája áll, az előtér-



A bikszádi fürdő.

Turvékonya, Rózsaszalag s több más helységnek valóban regényes nevei.

Az avasi területen igen sok savanyuvíz-forrás van, melyek közt a bikszádin kívül a viski-i, turókomjai és büdös sári fürdőhelyek a legnevezetesebbek.

ben óriási bükkök, félkörben százados tölgyerdők s több ezer lábat meghaladó bércnek képeznek megragadó látványt.

A főforrás, melyet ivó-kútul is használnak, (borral vegyítve igen jó), a külső légmérséknel 4—6 fokkal hidegebb; ez, miként a másik két

forrás is, jód, szénsav, chlor, bor- és kovasavból, kevés strontian vaseleg és tim-vegyből áll, egészben igen hasznos hajtó oszlató erővel bír, s megszeföldről valók is nagy sikerrel használják lép- s májdagánatokban s azok következményeiben.

A források bővek; a víz kimerítve szín- és

szagtalan, csipős, égvényes utóízű, esős időben kénszagu, s ilyenkor a beléje mártott ezüst megfeketedik.

A negyedik kut el van hagyva; ez gazdag tim-tartalmu s tintaizú.

Bikszádon az ellátás kényelmes és olcsó.

Isten hozott.*)

Isten hozott meleg sugár!
Nem is hiszed, hogy vártalak;
Az ember oly rideg, fagyos
S azonfelül törpe alak;
Te ingyen adsz jó meleget,
Mégis neked elég marad:
Fáztam eddig már eleget.
El ne áruld, szívem, magad.

Üzérkedők az emberek,
Télen, nyáron fenn és alatt,
Sőt a mi több, az is való:
Sokat beszél bérért a lant.
De hogy ha kell egy kis meleg,
Szívtől szívig alig akad.
Örökös itt a tél s hideg.
El ne áruld, szívem, magad.

Meleg sugár, szép napsugár,
Be boldog a te életed,
Világosság, ez égi fény,
Együtt jó, megy hiven veled;
De itt alatt sötét a szív,
Az ember oh! ember marad,
Tán féli az istenülést . . .
El ne áruld, szívem, magad.

Egyik tüzet rak, ha fázik,
A másik a szívébe gyújt,
Ez is, az is csak kialszik,
Örök enyhet egyik se nyújt;
Egy tűz van: a lelkesülés,
Síríg ez is ritkán marad,
Eloltja a rút kétkedés . . .
El ne áruld, szívem, magad.

Hiszen a föld nem is érez,
Mégis érzi a napsugárt,
Hát az ember szive-lelke
Hogy ne tudná, hogy a bú árt?
Oh égi nap süss le reám!
Vigasztalás a sugard,
Igy a kit a világ elhagy,
Tán egyedül még se marad.

Berki József.

Kardos Sámuel.

Ha hazai postászatunk történetét figyelemmel tanulmányozzuk, azt találjuk, miszerint még csak negyven évvel ezelőtt is postaintézetünk a műveltség igen alacsony fokán állt, s hogy csak egyes erélyes férfiak ügyszeretetének és buzgalmának küszönhetjük, hogy postánk ma bármely nevezetesebb európai postaintézettel kiállja a versenyt. A postaintézet ez előharcosai között méltán az elsők közé sorozhatjuk Kardos Sámuel-t. A postaintézet e tettekben megöszült bajnoka 1808 ik év szeptember 14-én született, Zemlénmegye Tályva mezővárosában, a hol atyja sok évig mint postamester működött. Tanulmányait Sáros-Patakon jeles sikerrel bevégezvén, előregedett atyja mellett hivataloskodott, és annak 1833-ban bekövetkezett halála utánig ő maga viselte e hivatallal

járó nehéz gondokat. Azután a kassai postaigazgatóságnál díjtalan gyakornokul vétetett föl.

Itt már nagyobb tér nyílt a munkás szellemű ifjunak, és ritka buzgalma által nem sokára főnöke teljes bizalmát nyerte meg. Azon időben a postán a hivatalos nyelv még a német volt. Kardos, mint tüzesvérű magyar nemes, ezt rossz szemmel nézte és méltán; minden gondját és tehetőségét most arra fordítá, ha valahogy a magyar nyelvet behozhatná, a mi csakugyan oly kitaró és szívós jellemű embernek, a milyen ő, sikerült is; óriási munka volt, de megbirkózott vele, és győzött. Hogy mennyire kitént hivatalos működésében, abból is látni, miszerint mint díjtalan gyakornok, az ezen igazgatóságnál üresedésbe jött tiszti, később az ellenőri tisztet is végezte, később pedig, 1836 ban, fensőbb helyről jutalomban részesült, a mi nemcsak az akkori, de sőt a mai viszonyok között is a nagy ritkaságok közé tartozik.

* Mutatvány szerzőnek sajtó alatt levő költeményei közül. (Szerk.)

Mily nagy földrajzi és szervezési tehetséggel bírt, kitünik abból is, miszerint az igazgatóság két évvel utóbb őt bízta meg a Munkács-Stry közti posta szervezése és életbeléptetésével, és a jeles ifju fényesen oldá meg e nehézségekkel járó ügyet. A következő évben Debrecenbe tétett át, mint helyettes ellenőri tiszt; 1840-ben pedig díjtanulmányokból egyszerre két rangfokozatot átugorván, ellenőrködő postatiszté nevezetett ki.

Bekövetkezvén a dicsteljes 1848. év, Kardos Debrecenből Pestre hivatott a központi hivatalhoz, itt rövid idő múlva a kormány figyelmét magára voná, a minék az lett a következménye, hogy postaiszgatónak nevezetett ki, a postaintézet rendezéséhez fogott és hogy ez állomást híven és pontosan betöltte, senki kétségbe nem vonta, nem vonhatja.

Az idő mindig előbbre haladván, Duschek pénzügyminiszter vette át a postaiszgatást, úgy hogy Kardos ezután csak a hivatalnokok által elhagyott helyek betöltésével volt elfoglalva, ő a kormánytól *teljhatalommal* volt ellátva, és épen Buda ostromoltatása napjaiban szervezé a postát. A postake-

zelést magyarrá átalakítva, postaintézetünk jövő nagyságának alapja is le volt téve; ebbeli érdemei elismerésül pénzügyi tanácsosi címmel, a miniszterium postaosztályának főnöke lett, mely hivatalt a világosi fegyverletételig erélyes és kitartó buzgalommal viselte.

A most bekövetkezett gyászos időkben Kardos is bujdosni kényszerült, sok idő múlva az üldözés elől hajdu-szoboszlói birtokára menekülvén; de munkához szokott fáradhatlan szelleme itt sem nyugathatott télenül; eleinte gazdasággal foglalkozott, s e mellett mint tűz- és jégkármentesítési ügynök, továbbá mint a pozsonyi bank ügynöke is működött. 1864-ben az akkori inséges időben mint élelmezési biztos járt-kelt és enyhíté a szegények nyomorát, kik őt még maig is áldják. Végre 1868. év augusztus havában a m. kereskedelmi miniszterium őt a szegedi m. k. postahivatal főnökévé nevezte ki, a hol jelenleg is, mint fáradhatlan és buzgó hivatalnok, minden idejét a hivatalnak szentelve, derék multjához híven működik, mely működése, adja az ég, még igen soká tartson!

V. M.

Erdélyi képek.

XLIV. Sebesvára.

A Körös és Sebes által képezett szögben, a hegláncból kiálló sziklás hegyen emelkedik büszkén e vár, melynek falai már a XIV-dik században, a Királyhágón átjövő vagy menő nem egy ellenséges sereget riasztának vissza a nyugati hegyek alól. Keletkezésének idejét homály fűdi, mert ha az építési modort vizsgáljuk, kiderül, hogy különböző időben épült egyik vagy másik része, a így korát illető biztos megállapodásra jutni alig lehet.

Régi irományok 1330-ban Elefánthi Dezsőt említik Sebesvár várnagyául. II-dik Rákóczy György a gyalui véres csata után itt pihente ki fíradalmait s kötteté be sebéit. Bethlen Miklós szerint még 1703-ban ép volt és használtott; ez időtől fogva nem tudni, hogy az enyészet romboló foga mikor semmisíté meg.

Falai s belső helyiségei még türhető állapotban vannak, de az itt-ott keletkezett repedések a végpusztulás biztos előjelei.

Straubel Ödön.

Egy hajótörés.

(Az északi szélesség 47°, a nyugati szélesség 7° 30' Greenwichlől.)

(Vége.)

9-én reggel újra nem lehetett tovább Scili felé vitorlázni az egyetlen megmaradt vitorlával, mert a vihar nyugotira fordult. Ekko Franciaország felé, Brestnek tartottunk. Az orkán egyre tombolt, a hullámok egymást érték, hajónk sebesen ragadtatott tova, s némi reményünk volt, hogy tán partot érünk, mielőtt a gálya elmerülne.

A délutáni órákban egy hajót pillantottunk meg, s feléje közeledtünk. Lobogóinkra három esomót kötöttük, s félig felfúvva az árbocra, a vészt

jelentettük. Sikerült hozzá közeledni. Ez is meg lehetösen össze volt már rongálva, egyik árboca letörve, hasonlóképp hiányzott a floceok botja (bonpresso). Alakjára tekintve, norvégiai lehetett s „Eden“ nevet viselt. Kértük, vegyen föl hajójára. Képzeltetni helyzetünket, midön ilyen risiconak tettük volna ki magunkot. Hajójára csak kötelek segítségével huzkódhatott volna bennünket, de jól tudtuk, hogy így sem menekül meg több, mint a személyzet egy harmada, a többit a hullámok

átszállítás közben összetépik. S mi mégis inkább a bizonytalan halált választottuk, mint a bizonyosat. Már öltözeinkkel is készen voltunk. Mindenkit mély gondolatok foglalkoztattak, számítva azt, vajjon ki marad itt élve? Az említett hajó próbát is tett; iparkodott hozzánk közeledni, de ily borzasztó időben lehetetlen volt az. Aztán tagadó választ adott, mert beesteledt. Később még egyszer közeledett hozzánk, s a nép rémesen kiáltozott feléje; az éj viharában elhallatszott az. Arra kérték, hogy csak közel maradjon hozzánk mindig, hogy a vihar esendesültével átszállhassunk hozzá. Keserű mosolyal, szó nélkül néztem az egészet. Én már mindennel készen

voltam. Az „Eden“ tovább repült; újra magunkra maradtunk. Így jutottunk a 9-ki éjjelre. Ez már a harmadik éj volt, harmadik század, harmadik örökkévalóság!

— Utolsó éjjelünk van most! — mondám a kapitánynak.

Ő felfohász kodott, s e fohász oly keserű volt.

Még tréfálni akart, de szemébe könyek szöktek.

— Szép-e hát tengerésznek lenni?

— Nagyszerű, felelém érlötve, mert én mindig számítottam: mennyi viz van hajónkban? mennyi idő alatt tódl be annyi, hogy elsüljedjen, s mikorra érünk Brestbe. Így még volt egy kis reményem a menekvéshez.

— S eljönne még a tengerre?

— Oh! igen, — mert éreztem némileg, hogy erre alkalom már nem leend.

— Vigyázzon tehát, tán még nincs minden veszve; a hajós nép előtt föl ne fedezze a veszély nagyságát s iparkodjék náluk jó hangulatot idézni elő, különösen a dolgot el ne hagyják.

Ez nehéz munka volt. A színészek a tettetés-

ből nem jut olyan osztályrész, mint a minő nekem most.

A hajós nép lankadni kezdett.

A dlogra szólítám matrózainkat.

— Lehetetlen már — felelének szomoruan. Harmadik éje már, hogy nem aludtak, hogy meleget nem ehettek, s az izetlen kétszersült képze té táplálékunkat. Egészen el voltak már gyengülve, annyira, hogy e vázokon az életvágy is alig látszott. Ki tudná elgondolni, hogy nézhet az ki, ki csaknem mindent nélkülözve, a legnehezebb dologban tölt 3 napot. E néppel bajos volt boldogulni. Stratagemakhoz kellett fordulni. Néhány lelkesítő szó után

a boros s rhumos palackok kezdtek forogni, mellékelve hozzá a legfinomabb havannai szivarokat, melyek némileg elűzék az álmat szemeikről. Kivánesian kérdezősködtek helyzetünk felől.

— Túl vagyunk a veszélyen, a szél kedvező fő, a barometer szebb időt jósol, reggelre Brestben leszünk. — Ez fölvilanyozá őket; énekelve fogtak a dologhoz, s éjjelig a

legvigabb matrózdalok folytak, melyeket ily szomorua knak soha sem hallottam. Éjjélkor már sem a rhum, sem a szivar, sem a bizató szavak nem idéztek elő lelkesedést. A munka lassan ment. Ott dolgoztam velük tettetett vígsággal. Minden biztatás hasztalan volt.

Mindezek mellett még mindig reméltünk.

De éjjélkor a szél lecsendesedett. Ezt nem volt szabad tudni a hajós-nép azon részének, mely lenn a hajótestben dolgozott. Ők a fenn történetekről mítsem tudtak. A tenger folytonosan erős hullámszásban volt.

10 én reggel 6 órakor gyenge keleti szél jött. Tehát többé Brestbe sem mehettünk. Minden



Kardos Sámuel.

törekvésünk hiába volt tehát. 9 órakor már vihar volt keletről. Semmi remény többé!

— Most már veszve vagyunk! — mondtam a kapitánynak.

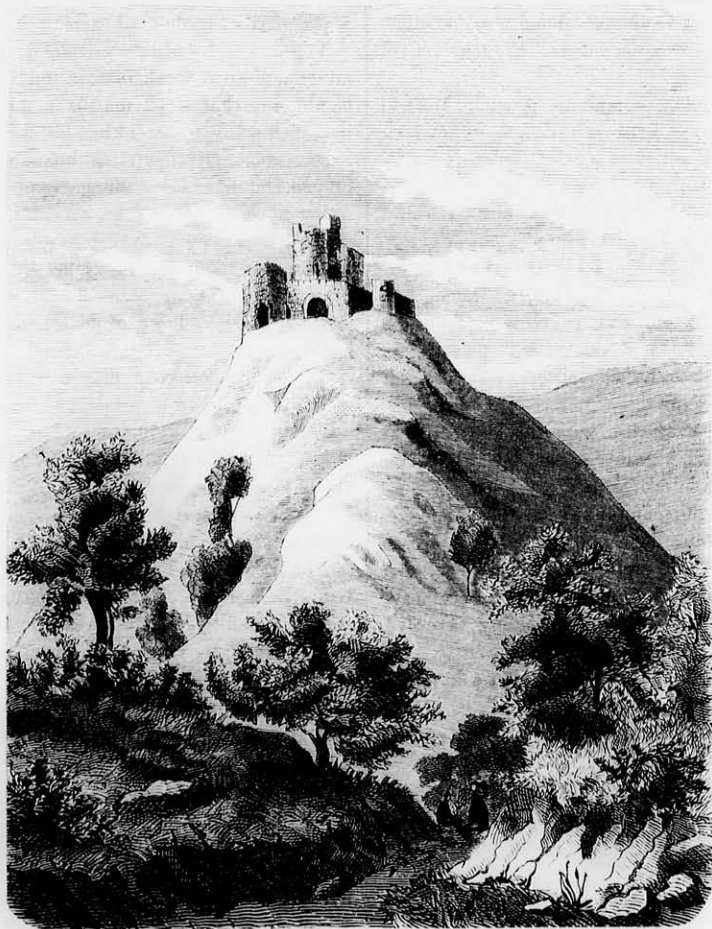
— Az már bizonyos! — felelé ő.

Dolgozni, dolgozni erősen!

Hasztalan! A vihar borzasztó volt, mindig több víz tódult a hajótestbe, mi ennek csak egy részét

— Jöjjetek az utolsó imádságra! — szólítá meg őket. Nekem ez sehogy sem tetszett; azt hittem, ezután egészen elhagyják magukat; nyiltan fellépni nem akartam e babonás nép előtt.

Megkezdtük az imádságot, melyről mindenki azt hívte, hogy utolsó leend. Tudtuk, hogy 2 óra múlva egy sem él közülünk. Már régen készen voltam a halálra, s közömbösen vártam azt.



Sebesvára. (Str. Ö. rajza.)

birtuk kimerni. Hajónk már csaknem el volt merülve, 10 láb víz volt abban, a kormányzást is megtagadni látszott; alig vevé föl a kormánylapát hatását.

Én a veszély nagyságát még mindig titkolni akartam, hogy egészen váratlanul lepje meg a hajósnépet. De ezt titkolni már nem találta szükségének a kapitány.

Imádság után tanácskoztunk. A kapitány indítványozá, hogy: mivel már száraznak menni nem lehet, s itt ha keresztbe vetjük hajónkat s megállunk, oly kedvezőtlen helyzetben leszünk, hogy a hullámok oldalról folyvást fel fognak csapkodni s így a hajó rövid idő alatt elmerül: azért ismét vegyük hátulról a szelet s hullámokat, s nem tartva többet a száraz felé, vágassunk neki a

nyilt tengernek. Így még néhány óráig tarthatjuk magunkat; s ezalatt még tán találkozhatunk is valamely hajóval, mely bennünket megmenthet.

Neveit lehetett e böles véleményem fölött. Itt hajót láthatni! s hozzá még ez a ködös idő! midőn egy fél mértföldre is alig láthatni. S ha láthatnánk is, következős-e, hogy olyan irányban haladjon, hogy mi vele összejöhessünk? Továbbá ha összejöhetnénk is valamely hajóval, bizonyos, hogy ily borzasztó időben bennünket meg nem menthet. De a veszély percében a sok közül kell egyet választani.

En ellene voltam e fentebbi tervnek. Mert ki tudja, hátha a szél kedvezőbb leend, akkor még segíthetünk magunkon, s a szivattyukat is kitisztíthatjuk. De ha most a száraztól eltávozunk, bármily kedvező idő sem segíthet rajtunk. Brestől csak 47 tengeri mértföldre voltunk.

A matrózok többsége a kapitány nézetét pártolta. Így indultunk meg cél nélkül, mindig beljebb hatolva. Ez volt rám nézve a legnehezebb pillanat. Eddig föl sem vettem a történéseket, de most gondolatokba mélyedtem. Kár volt ezt tennem, mert ez által pár percre én is elvesztetem eszméletemet. Csak a kapitány vett észre, ki vigasztalni akart. „Szükségtelen! — válaszolám nyersen, sértett büszkeséggel.

Ujra a dologhoz fogtunk s vártunk a percet, melyben elveszünk. Kevés biztatás után oly erősen láttak hozzá, hogy csodálkozni lehetett rajta. A szakács fenn az árbockosárban volt, körülnézve mindig, ha tán hajót látna. A kapitány távesövével a fedélzeten járt.

Pár percig dolgoztunk csak, midőn a kapitány hangja hallatszott:

— Fiúk, egy hajót látok!

Csodálatos!

Jól van, ha hajó is, de biz az hogyan ment meg bennünket? meg nagyon ritkán találkozik oly kapitány, ki mi értünk kockáztatja saját hajóját s saját életét.

Hamar készülődtünk. Le a csizmákkal s a viaszos vászon-öltözettel, a lehető legkönnyebben öltözve, mi előnyünkre szolgál oly esetben, ha az kötelek segítségével huz bennünket hajójára. A vészlobogók újra felvonattak. Más zászlókkal is integettünk neki, hogy felénk tartson. Észre vett bennünket és közeledett s meggyőződhetünk, hogy az egy nagy gőzös. Remélni kezdtünk s zászlók segítségével beszélünk egymással:

— Szükségünk van azonnal! segítségre!

-- Mi bajuk?

— A hajó tele vízzel, a kormányzatot is elhagyta.

— Bocsássák le csolnájukat s azon jöjjenek át.

— Nem lehet, össze vannak törve.

Igen! mert egyik csolnákunkat még Szt. Vince foknál elvesztettük, másik, a nagy mentő csolnak a fedélzeten, mindig tele volt vízzel, s így azt még utközben kilyukasztottuk, nehogy így a köteleket elszakítsa s így még több kárt okozzon a hajóban. A harmadik pedig oly kicsiny volt, hogy ily időben tengerre vetni neveltséges lett volna. Ekkor a gőzös egyet fordult, s közelebb jött hajónkhoz.

Végre a „Nyanza“ britanniai gőzös, lelkes másodkapitánya közbenjárása folytán, lebecsátá mentő csolnákát, s 12 matróz a másodkapitány nyál beleszállván, hajónkhoz jöttek, s életük kockáztatásával megmentettek bennünket; semmit, csupán életünket birva megmenteni.

Bizonyos volt, hogy ha az említett „Nyanza“ angol gőzös még 2 órával később vetődik arra, minket nem talál élve, hisz lehet képzelnünk, midőn a matrózok közül néhányan már pisztolyt kértek, hogy a jövő kinoktól megszabaduljanak.

A délelőtti órákban már mentve voltunk. A hála a kifejezésben nem talált méltó szavakat.

A hajót ott hagytuk a hullámok s az orkán ölében. A gőzös elindultával egy bucsutekintetet vettem rá. Megható volt ez. Elhagyatva lebegett, a színes zászlókkal még a szél játszadozott. Nem sokára aztán elsüllyedt.

Akkor mi már megmentve a Southamptonból Gibraltárba menő „Nyanza“-n voltunk.

Ennyiből áll egy hajó törése. E borzasztó scénákat már nagyitva elégszer olvastam. Itt a lehető leghübben iparkodtam: azt összeállítani. Elég példa, mily próbára van kitéve, ki tudnivalója kielégítésére tengerre száll. Ez legszebb jelenet a tengerész életében.

Nem mulaszthatom el, hogy meg ne emlékezzem a matrózoknak a veszély alatti kitarásáról.

Végre kötelességemnek érzem legnagyobb elismerésemet nyilvánítani a „Nyanza“ gőzös kapitányának, *Georg G. Babot* urnak, ki nemesak életünk megmentését mozdítá elő, de a hajón töltvén pár napot, ez alatt matrózaink a legnagyobb kényelemben helyeztetek el; különösen pedig a derék másod kapitánynak *William Kirkness*-nek, kit mi szabadítónknak nevezhetünk.

E tekintetlen bátor vagyok a magas kormány figyelmét fölhívni, hogy más hatalmak soha sem szoktak ily tetteket elismerés nélkül hagyni, s más nemzetek jutalom nélkül nem eresztik el azt, ki alattvalóikat saját élete kockáztatásával menti meg. Az elveszett „Catterina V.“ barc, fiume

lévén, osztrák-magyar lobogót hordott; matrózai is fumeik s így magyar alattvalók valának, azaz *William Kurkness* magyar alattvalókat mentett meg.

Nehogy önzéssel vádoljanak, nem foglalkozom ezzel hosszabban, de reményem, a magyar kor-

mány meg fog arról emlékezni, hogy ez nem épen ritka eset, s mi hasonló segítségre nem számíthatunk, ha csak az ily nemes tetteket kormányunk nem fogja méltányolni s jutalmazni.

Lukács Gyula,
magyar tengerész.

Éjfélli egy óra.

— Angol beszély. —

(Folytatás és vége.)

— Mint mondtam, — kezdé elbeszélését *mr. Villars*, — a gourkok, egy hindu néptörzs, fogságba estem, de nem sokára egy lövegért, később pedig egy zsák pamutért eszerében eladtattam; végre tízenyole kinteljes hó után sikerült megszöknöm. El valék határozva inkább meghalni, mint újra fogságba esni, és azért Tibet erdőrengetegeibe mélyedék. Nem képzelhetik önök azon szenvedéseket, miket kopár rónákon, vad pusztákon és Szibéria jeges göröngyein kiállottam; de e gömgyedt test, ez ősz hajak, ugy hiszem, elget mondanak; végre *Tobolskba* érkeztem, hol kormánytiskári állást kapván, jó ápoltatás és célszerű étrend mellett megrongált egészségemet kissé helyre hozhatám. *Tobolskban* egy évig maradtam, aztán odahagyván azt is, *Orosz- és Németországon* át mult hó végén *Baden-Badenbe* érkeztem. E fürdőhelyen néhány hetet tölték; egy este a híres játszótérembe mentem; három ősz férfi ült ott egy asztalnát, szemekben pénzvágy, beszédek és tettekben aljasság. Az egyiket bámulatomra a más kettő „*mr. Witherington*“ -nak szólítá; egy magas férfi volt ez, ki, ámbár már a nyolevanat meghaladta, még egészen egyenesen tartá magát. Ószabásu ruhája drága kelméből volt, egészen fehér haja . . .

— Vállára folyt! — kiáltá *Edgar*, ki addig feszülten és elfojtott légrézzel hallgatá az elbeszélőt.

— Épen ugy! — hagyá helyben *mr. Villars*. — Ön ismerte őt?

— Nem, nem! — mondá mohón az ifju ember, mintegy szégyelve hevesességét. — Kérem, folytassa csak, *mr. Villars*.

— Egészen fehér haja tehát, mint mondtam s mondá ön is, — folytató *mr. Villars*, magát *Edgar*-nak mosolyogva meghajtva, — vállaira folyt. Mintegy két óráig nézhetém e telhetetlen játszókat, midőn *mr. Witherington* egyszerre csak hamisan kezdett játszani. A következő perében az egész játék kártya fejéhez esapva, esőröngve hullott a földre, az arany-pénzzel megrakott asztalt a rajta

őgő gyertyákkal együtt fellökték, aztán dühösen megragadták egymást, kihurcolták a teremből és egymás testén a lépcsőkön lehangeredtek; az utcan ismét talpra álltak s tört vonván elő, vivni kezdtek. A harmadik játszó a teremben maradt s a szétszórt pénzt szedte föl mohón és szótalanul. Utálat és iszonynyal eltelve hagyám el a termet s az utcára mentem; az utca üres volt s csendjét csupán két, ingre vetkezett, dühös vivő nyöszörgő légréze és vasaik véstes koccanása zavará. Segélyért akarék kiáltani, de mielőtt ajkaim nyílhattak volna, *mr. Witherington* mellén sulyosan találtatva, földre rogyott. Gyilkosa futással menekült. Több időbe került, míg embereket hozhaték a küzdőhelyre, kik *mr. Witherington* karjaira véve, közel eső lakására vitték. Némi sebési ismerettel bírván, a megvizsgált sebet halálosnak találtam. A megérkezett sebész egy kevés bort töltött a haldokló torkába, miáltal sikerült a szerencsétlent eszméltre hozni. *Mr. Witherington*, mihelyt öntudata megtért, megnevezé gyilkosa nevét és lakását, aztán megköszönte segélyemet s kérdé nevemet. A mint nevemet meghallá, két kezével arcát elboritá s felülvén nagy öröködéssel ágyában, fájdalmasan fölkiálta: „Istenem! megismerem itt végzésedet! . . .“ aztán ágyába visszaesve, mondá mindinkább gyöngülő hangon: „*Elmondok önnek mindent, hallja végaszavaimat! Családom birtokai nem voltak majoratus rendszerűek, e szerint a tulajdonosnak jogában állt örökösét, a család tagjai közül akarátja szerint választani, és csak azon esetben, ha végrendelet nélkül halt meg a tulajdonos, szállott a birtok a megholtnak legidősebb testvérére vagy rokonára. Bátyám, *Witherington-Hall* akkori birtokosa, engem kicsapongásaim miatt gyűlölvén, végrendeletében öcsémet, *Witherington Arthur*t tette örökösévé, de én bér-gyilkos által bátyámat megöltem. A bér-gyilkos a büntett elkövetése után az elsikkasztott végrendeletet nem akarta nekem kiadni, ezért megölém őt, s hulláját a végrendelettel együtt elrejtém . . .“ Ezeket mondván a haldokló, rendkívüli erőmeg-*

feszítéssel kiszállt az ágyból, egy falszekrényhez tántorgott s azt kinyitotta, ebből egy csomag kulcsot vett ki és azt nekem átadván, mondá: „Keressen, keressen itt, itt...” s

— Meghalt!? Mr. Witherington, meghalt! — kiálta a háziúr, — tehát ezért nem kaphatám választ levelemre.

— Mikor halt meg az ősz ember? — kérde Edgar fölindulástól reszkető hangon.

— December elsején! — viszonzá mr. Villars. — December 8-dikán jelen voltam temetésén, azután folytatám utamat London felé.

Edgar halásápadt lett, aztán Traeynak egy jelt adva, elhagyá a társalgási termet. A társaság többi tagja is a hallottak benyomása alatt zavart kedélyhangulatlan látszék lenni; hogy annak vidámbb fordulatot adjon, Tracy Everton zalog-játékot indítványozott; az indítványt örömmel fogadá a társaság, s félóra mulva az előbbi derűtség visszatért, mely még akkor sem lön megzavarva, midőn két erős ütés a kastély kapuját megrendíté.

Rövid idő mulva két, közönséges arcú férfi lépett a terembe, testük sűrű hófedett köpenybe volt burkolva; senkit sem üdvözölve, egyenesen a kandallóhoz léptek s a havat köpenyeikről lerázván, az egyik kiesínylő, gunyos hangon így szólt mr. Witheringtonhoz:

— Ön tudja már, azt hiszem, miért jövünk?

— Legkevésbé sem! — felelt bosszúsággal vegyült bámulattal a háziúr.

— Hallod, ő nem tudja! —

mond az előbb szóló nyers röhögéssel társának. — Jól van, hát ha nem tudja, majd segíték én emlékezetének: fizessen ön tüstént ez asztalra 350 font

sterling jószágbérdíjt, aztán kotródjék innen minden pereputyával. Az idő éjfél után van, a bérlet ideje letelt.

— Witherington-Hall birtokosa meghalt! — veté ellen a háziúr.

— Igen, de fia él, és parancsából vagyunk itt!

— vága Witherington szavába a durva szolga, egy fülig beburkolt alakra mutatván, mely észrevétlenül lépett volt a terembe, s most köpenyét

csomat teljesíti. E perében birtokomba akarok lépni.

— És tüstént fizetni! — adá hozzá a szolga, durva tenyerét szemtelenül mr. Witherington vállaira téve.

Ezen vakmerőség láttára mr. Villars székéről fölugorva, a szolgára rohant s őt egyetlen ütessel a földre terítette.

— Ezt neked, gazember! — kiálta dühösen, — s szolgáljon ez intésül cimborádnak is, kinek nem lesz jobb dolga, ha tüstént ki nem lődul a teremből!

A szolga nyakra-főre kirohant onnan.

— S most hadd szóljunk ketten, uram! — folytatá mr. Villars, az állítólagos örökös felé fordulva. — Mint fia egy saját vallomása által bebizonyult gyilkos és hamisjátész, alig volna önnek joga az örökségre; de különben hisz ön is jól tudja, hogy nem fia a meghalt mr. Witheringtonnak; egyébiránt a kastély kulcsai kezeimben vannak, melyeket a bűnbánó eddigi bitorló végső óráiban adott át.

— Az nem igaz! — ordítá fenyegetőzve az idegen.

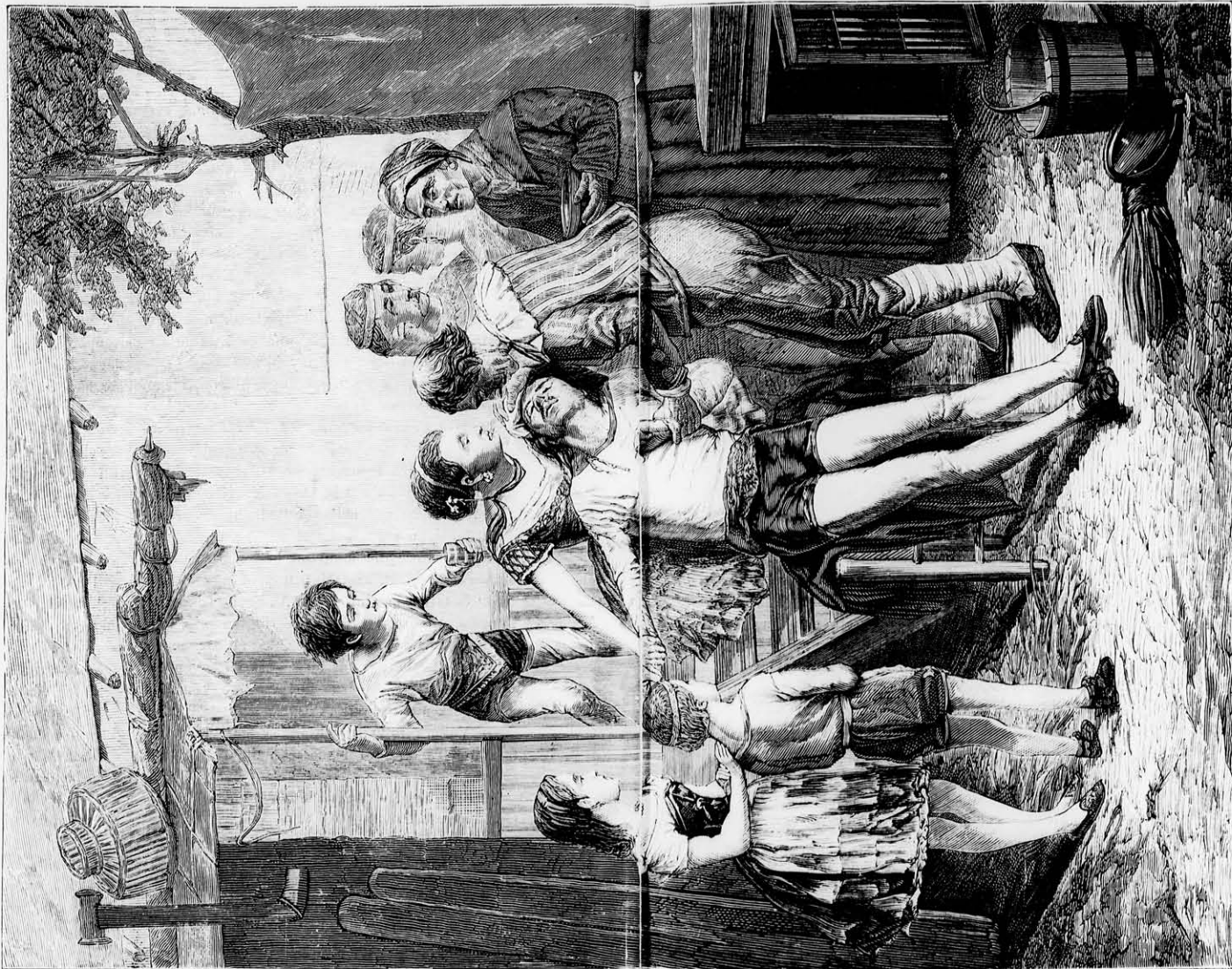
— Ime a bizonyíték! — viszonzá mr. Villars, oldalzsebéből egy csomag kulcsot vonva ki s azt a meghökkenést al örökös felé tartva.

E perében a vén toronyóra éjfél egy óráát ütött, oly rémes hangon, hogy a jelenlévőket önkénytelenül borzadály szállta meg. Ugyanazon időben egy nehéz esés, egy kiáltás és mindinkább közeledő léptek valának hallhatók; hirtelen kinyílt egy titkos falajtó és Edgar torz arccal, szétkuszált hajjal a terembe rontott.

ledobván vállairól, mr. Witherington felé lépdelt s gögősen megszólította.

— Ugy van! — mondá, — ez emberek paran-

Edgar, mr. Villars elbeszélésétől nagy mértékben fölizgattatva, mihelyt a társaság játékhoz ült észrevétlenül hálószobájába vonult vissza, mely



A kétállásos bal-sete. (Boyle olajfestménye után.)

az épület szárnyának végén feküdt; ide érvén, székre veté magát és gondolatokba merült.

— Tehát bűvölt vagyok-e, avagy csak pusztá álmodt láttam, midőn ágyam kárpitjai szétvonatva, egy ősz férfi állt előttem, melléből csonka tör lógott ki s „Kövess engem!” mondá. . . Most minden világos előttem! ezen ősz férfi nem volt más, mint mr. Maurice Witherington, a ki nekem halála és temettetése napján megjelent; de álom vagy megjelenés, — folytatá mintegy magát bátorítva, — nyomozni fogom a titkot a kijelölt uton.

Ezeket mondván, lámpát gyújtott és az atyjától megletlt kulcsot kezébe vette, s miután azt a kemény oldala faragványa közt rejő nyílásba dugá, azon hirtelen egy csapó-ajtó fordult meg sarkában, mely, mihelyt azon Edgar átlépett, azonnal ismét visszacsapódott. Mint fogoly egy hosszú, hideg folyosón állt most s egész teste megborzadt, de rendbe szedvén eszméit és terve gyors kivételére gondolva, bátor léptekkel a folyosóba mélyedt. A zárt lég itt oly fojtó volt, hogy a lámpa csak alig pislogott, és Edgar minden percben annak kialakásától félt. Most egy nagy boltozatos terembe jutott, itt körülnézett, ha nem lát-e tervére rézve valami támpontot. Sokáig hasztalan vala minden fürkészése, végre egy lépeső alatt egy koporsóba ütözködtek meg lábai; a koporsó mellett egy vaspóznát talált, melyet egy kissé megnyomván, a koporsó mögött egy nagy kő fordult meg s alatta a mélységben egy csigalépeső tűnt elő. Edgar összegörbödve a lépesőre ereszkedett s azon fölfelé mászván, néhány lépésnyire egy ajtóra bukkant, melyen át egy magas tornácra lépett ki, ezen tornác végén ismét egy, de az előbbinél nagyobb pózna feküdt a falban. Edgar erős nyomására egy, a tornác ereszig érő ajtó nyílt, s midőn ezen átlépett, szembe vele egy életnagyságu barát és apáca képei fenyegetőzve néztek reá.

— Ez azon folyosó, — mondá magában, a hideg verítéket homlokáról letörölve; — de hol vannak a . . . itt saját hangjától megrémülve, elhallgatott s meglepődött azzal, hogy lámpáját fölebb emelvén a falhosszant, tovább lépdelt; annyi volt itt a kép, hogy egymás hátán feküdt. A folyosó közepéből mint egy sirdomb, egy fekete márvány-kandalló emelkedett föl; midőn Edgar ezen kandalló tulsó oldalához ért, lábát az i zony földhöz szegezé. Egy vaspáncélos férfi állt előtte, hustalan karjaival egy rozdsás lándzsát szegezve ellene.

— Ezek azon árnyalakok — mondá magához térve, melyeket álomban láték! — aztán a tornác végére sietett és az utolsó alak előtt megállott. Ez azon alak — mondá tovább — melyet

mr. Witherington szelleme nekem kijelölt; emlékszem e kinyújtott lándzsára, és itt látom az aranymezőt is, melyen keresztül az ősz szellem elenyészet. — E percben egy vontatott panaszos hang ütözködött füleibe, mely az előtte álló alakból látszék kijönni. Tűlzuglult idegei ez új jelenést már nem bírhaták meg, földre dobta a lámpát és futásnak eredt, utjában egy lenge friss szellő magához téríté. Belátta, hogy lámpa világ nélkül egy lépést sem tehet tovább, s szégyenlő, hogy miután már annyira haladott terve kivitelében, a döntő pillanat elől hátráljon. Visszatért tehát, de alig véve ismét kezébe a szereneséjére még égő lámpát, a panaszos hang ismét hallatá magát s most tisztábban, hangosabban. Nem leheté érzéki káprázat, az alak láthatóan megmozdult. Edgar nem szaladt, hanem mozdulatlanul állott a kiscrétetikus alak előtt; most fején megmozdult az éreszak is s majd csörömpölve a földre zuhant; a sisakból egy bagoly reppent föl, és egy törött ablakon át a szabadba kiröpült. Önmagától szégyelve ily természeti tüneménytől megijedését, s elszárvá magát: mitől sem ijedni meg jövőre nézve, bátran a sisakalant alakhoz közeledett, s a lándzsát kezéből kiragadvá, nagy dühvel feléje szurt; az alak nagy lármával a földre zökkent, belőle sűrű portömeg terjedt szét s azon percben a toronyóra 50 évi hallgatás után éjfélü egy órát ütött.

Midőn Edgar a porgomoly szétszilárdása után tisztán kezdett ismét látni, egy izekre szétomlott esontvázat látott maga előtt a földön heverni. — Tehát ez azon hely — mondá, borzadozva — a melyen a gyilkos tett elkövetetett, aztán a esontváz-darabokat lábaival félrerugván, papirlevelek tüntek szeméibe. E papirokat felragadni, tartalmát átfutni és diadalteljesen — egyik kezében a lámpát, másikkban a végrendeletet tartva — onnan elrohanni csak egy perc műve volt.

Edgar inkább ösztönét, mint bizonyos tervet követve, átnyargalt több folyosót és termet, míg végre azon titkos kéményajtóhoz jutott ismét, melyen át őt oly rendetlen állapotban a társaság termébe rohanni láttuk.

— A végrendelet, atyám, itt van megkaptam! — kiáltá lihegő kebelével, s miután azt atyja kezeibe zárta, testi-és lelkileg kifáradtan egy székre hanyatlott. — Igen, ez az valóban! ez azon elveszett s régóta hiában keresett végrendelet! — kiáltá mr. Witherington is a maga részéről. — Itt lássák, uraim, az okmányt, mely engem Witherington Hall örökösévé tett.

— Nines kétség benne! — mond mr. Herbert, a végrendeletet átolvasva. — Ezen okmány itt,

és a mr. Villars urnál levő kulesok önt Witherington-Hall elvitatáhatlan egyedüli urává teszik.

— Oh isten! — kiáltá fájdalmasan Edgar, — báresak szegény bátyám, Fridrik is itt volna, csak ő hiányzik még boldogságunk kiegészítéséhez!

— Itt van ő is, kedves öcsém! — mondá mosolyogva mr. Villars, a ki addig a terem egyik szögletébe vonulva, némán nézte a történet fejledezését, aztán ódon ruháját és álhaját letvetvén, fiatal, virágzó külsővel családja felé lépdelt. — Anyám, atyám, Ágnes, Emilia, Edgár! — kiáltá megindult hanggal; — karjaim nem elégségesek benneteket mind egyszerre átölelni, de szívem teszi azt, mert érzem, mily hangosan ver. — Aztán neje felé közeledve, azt hélyvel átölelé ugyszintén anyját, Emilia hugát és Edgar öcséjét. Mr. Witherington atyai áldó kezeit fejére tévén, egy halk imát susogott el ajkai között. Oly megható pillanatja vala ez a családi boldogságnak, hol minden egyes szívből a legtisztább hála lengett az ég felé.

— Oh Fridrik! hogy tudtad megállani, hogy kesergő nödet egy egész napig bizonytalanságban hagyd sorsod felől? — tevé a szemrehányást férjének a fiatal nő, és jó anyósa ebben őt támogató.

— Megálljatok, ne ítéljetek igaztalanul és oly korán! — viszonozá a fiatal harci. — Európába visszajövén nem irtam, igaz, szülőimnek, mert nem tudtam hollétedet kedves nőm, nélkülöd pedig nem akartam szülőim házához menni. Azon nap, melyben meghallám, hogy Indiát elhagyd, történt, hogy mr. Witheringtonnal Baden-Badenben találkoztam. Még, kedveseim, az elhunyt végvallomásait nem közöltem egész terjedelmében veletek, nem mondtam el, mily megbánás ragadá meg őt, midőn bennem megrabolt testvérének fiát ismeré föl. Azt is megtudtam, hogy családunk iránti vak gyűlölségében az örökséget halála esetére sem akará reánk hagyni, hanem egy cimborájával abban egyeztek meg, hogy ez mr. Witherington halála után magát ez utóbbi fiaként adván ki, Witherington-Hall örökölje és családunkat abból élizze. E galád szerződés nyomán attól félék, hogy nyugalmatok, sőt éltetek fenyegetve lehetne. Ezekből álráhat és álhajat vevék magamra s így siettem közitekte, ekkép erélyesebben remélvén fölléphetni.

— Azt gondolom most, atyám, — mond Edgar, kit a távolléte alatt történetekről Tracy barátja értesíté, — hogy azon érves bizonyítékok után, mik kezoink közt vannak, ezen ural itt — az idegenre mutatva — már végeztünk is.

— Igazad van, öcsém! — felelt Fridrik, s atyja

felé fordulva, hozzáadá: — engedd, atyám, hogy ez ügyet rögtön befejezzem! — Aztán az idegenek felé fordulva mondá: — Az elhunyt mr. Witherington vallomása, a kulesok átadása és a végrendelet föltalálása, mind azt bizonyítják, hogy a birtok ötven évig jogtalanul bitorolatott, és hogy önök, uraim, igen kétes szerepet játszanak itt. Minthogy azonban ma karácsony estéje van, nem akarjuk önök elől házuk ajtaját elzárni, maradjanak hát itt holnapig.

— Egy percig sem többé! — kiáltá dölyfösen a lelélezott ex-örökös. — Megyek most, de ne higyjék önök, hogy rajtam oly könnyen diadalmaskodnak. Határozzon a törvény!

— Remélem, ön nem fogja azt segítségül híni merni, — vága szavai közé mr. Herbert — és megelégedhetik, ha a törvénykezéstől mr. Witherington oly jó leend, hogy eláll. Ön, uram, oly bünbén részes, mely törvényeink legnagyobb szigorával szokott büntetelni.

— E szigor félemlétől most az egyszer megóvóm őt — mondá mr. Witherington, — mert e percben boldog vagyok meghaltnak vélt fiam föltalálása, és szerencsés jogaimba történt visszaheilyeztetésem által, és így nincs, ne féjen ön, legkisebb gondolatomban is ön ellen valamit tenni.

E szavakra az idegenek elhagyák a termet, és így tetszett, hogy ezek távoztával a derütség is visszazért a társaságba. Ágnes, ámbár későre járt már az idő, kis gyermekét álmából felkelté és örömkönyvek közt atyja ölébe tette. Az értelmes kis gyermek megérteni látszék anyja szándékát, mert kis karjait atyja nyaka köré foná s ar át csókokkal hinté el. Ezután Fridrik nevével megnyitá a táncot és fényes példáját adá egyszerismind annak, hogy sem indiai fogsága, sem Szibéria jeges égálja mozgásai báját és könnyűségét meg nem törheték.

Mielőtt egy év tova robogott, Witherington-Hall ki lön javitva s termei új butorokkal ellátva, és karácsony estéjén ismét díszes és számos társaság mozgott azon termekben, melyek ötven évig zárva valának. Witheringtonné és férje area a legtisztább boldogság sugaraiban uszott. De midőn a vén toronyóra panaszos hangjával éjfél egy óra-kor megcsendült és a táncnak kezdetét kellett volna vennie, most már nem Fridrik nevével, hanem a boldog új házaspárok, t. i. Tracy Everton nevével, a bájós Witherington Emiliával és Witherington Edgár szép nevével, Herbert Ceciliaival nyiták meg a táncot.

Tej, vaj és sajt.

A marhatenyésztéssel foglalkozó nép műveltségi foka mellett, az égalji, helyi s kereskedelmi viszonyok legkülönbözőbb befolyással vannak arra. A legélesebb ellentét észlelhető az állattal való nem gondolás — mint ezt Szibéria példázza — és a tenyésztésnek okszerűleg folytatott kezelése között, mint p. o. Angolországban.

Mint minden gazdálkodásnál lényeges kellék, hogy az a logesekélyebb kiadás mellett minél nagyobb hasznot hajtson: úgy a tejgazdaság is ott kezelhető előnyösen, hol értéke a szükséglettel együtt emelkedik, a kelendőségtől függően ezen gazdaság állapotát és felvirulását. Természetesen azonban a tej, vaj és sajt állandósága s az ebből származó szállíthatóság igen emelő befolyást gyakorol azok előállításának helyére. De a tejgazdaság egyszersmind a legnagyobb gonddal ellenőrzött tisztaságot és vigyázatot igényli, minél fogva ezt csak a műveltség magasabb fokán álló népek üzhetik kívánt eredményre.

Csekélyebb tartóssága miatt a friss tej lehetlenné teszi a továbbszállítást. Éppen azért a tejkézelők a népesebb helyek környékét választják, hol a naponkénti kelendőség biztosítva van, s a nagyobb szükséglet által előidézett élénk keresettség annak értékét emeli. Minél nagyobb a fogyasztó közönség, annál biztosabb a szükséglet; minél állandóbb és magasabb az ár, annál nyereségesebb a fáradság. Innét van az, hogy a nagyobb városok környékén levő gazdák a friss tej előállításával foglalkoznak és az ott található számos majorságok tulajdonosaik jóléte mellett tanuskodnak. Még Sz. Pétervár körül is szépen díszlik a marhatenyésztés és rétmivéltés. De e keresettség a vasutforgalom kiterjedése által még nagyobb lendületet nyert, mert a szállítás gyorsasága következtében a tej nagyobb távolságról is friss állapotban juthat rendelkezésre helyére.

Bécs már 25 évvel ezelőtt naponként 800 akó tejfölt fogyasztott el; Páris naponta 104,800 negyed tejet igényelt. Bár Angolországban a tejgazdaság nem áll valami különös magas fokon, mindamellett is London környékén tetemes emelkedést ért el s ott több száz darabból álló tehenészet található. Londont 1798-ban 8500, 1837-ben 12,000 darab tehén látta el tejjel 7 és 1/2 millió forint értékben, azaz egy fejős tehén esett 100—150 lélekre.

A nagy városok közelsége által okozott szerfölött kedvező viszonyok értékes tőkealapot teremthetnek és a lehető legnagyobb hasznot hajtathatják,

ha a tejgazdaság okszerűleg kezelik. Ily helyeken azonban gondos figyelem fordítandó a faj megválasztására is. London nevezetesen fejős-teheneket Yorkshiréből kapja; Németországban a svájci, montafuni és friziai fajok vannak legnagyobb becsben. A borjúkat korán elválasztják s Londonból Essex, Párisból Pontoise s Normandiának hozzá közelebb fekvő vidékeire szállítják, hol igen mesterségesen tejből és tojásból összeállított élelem-szerrel tartatnak. Ha meggondoljuk, hogy Poroszországban egy tehén átlag 17—18 tallér hasznot hajt teje által, Berlin környékén pedig 60—80 tallért, s ezen jövedelem tiszta nyereségnek tekinthető, mert a trágya teljesen fedezi a reá fordított költséget; meg lehet fejteni, hogy a tehenészet nagy város közelében a legjövődelmesebb keresettség, mire a gazda számíthat.

A szarvasmarhatenyésztés úgy a bíródalomban általán véve, mint különösen hazánkban, sem mennyiségi, sem minőségére nézve nem mondható kedvezőnek és ezek nem feloltnak meg akár a földmivéltés, akár a népelelmezés, akár a tejgazdaság, akár végre a bőripar igényeinek. De a számmennyiség mégis annyira-mennyire türehető lenne, ha csak mindenütt gondos tenyésztéssel járna karöltve, de e tekintetben már nagy a hiány; kitűnő szép fajták csak az alpi tartományokban, különösen Tírol, Salzburg, Felső-Ausztriában, Stíria- és Karinthiában lelhetőek, hol a havasi gazdaság honos, és a hol a tehenészet kiváló figyelem tárgya. Cseh- és Morvaország és Slézia szintén a tejgazdaságra fektetnek különös súlyt. A magyar korona tartományaiban szembevetendő a hátramarádás e tekintetben; a majoros gazdaság még a főváros környékén is ugyiszólva alig egy pár igazán annak nevezhető tehenészet által van képviselve.

Hazánkban az osztrák tartományok mögött hátramarádása legjobban kitűnik tehencinek aránylagos csekély számából, minek oka jó részben az évek óta folytonosan uralkodott marhavész; midőn t. i. a magyar részekben csak 2,167,758 tehén található, vagyis 387 darab egy ausztriai □ mőldön, ugyanakkor a többi tartományokban 4,185,318, vagyis minden mőldön 740, így aránylag csaknem kétarmy, sőt Sléziában 1308, Felső Ausztriában 1138, Csehországban 1069, Morvában 900 jutott egy-egy mőldre; innét van, hogy a tejgazdasági termelvények leginkább ezen tartományokban bírnak legnagyobb nemzetgazdasági fontossággal.

Mig ide tartozott Lombard-Velence, az egész

birodalomnak évi tejmenyisége tisztán a tehenészet után, hivatalos fölvételek szerint, 100 millió akóra becsültetett 140 millió frt értékben; a vajé s turóé 3 millióra 106 millió frt értékkel, végre a sajté 2,387,000 mázsára 89 millió frt értékben, Lombardiának s Velencének elvesztésével a sajt-
ipar mennyiség és minőség szempontjából tetemes csorbát szenvedett, mert Velencének évi sajtter-
melése 35—36 millióval emelte a birodalom czéző gazdasági jövedelmét. Csehországnak sajt-készít-
ményei 356,000, Tirol grófságéi 176,000 és a magyar korona részei 168,000 mázsára becsül-
tetnek. Hazánknak hátramaradása a tehenészet-
ben a tej csekély mennyiségéből is kiténik, mely hivatalos felvételek szerint itt évenként előállítat-
tik, t. i. kerekcszámmal 11 és $\frac{1}{2}$ millió akó, míg Csehországban 17, Galiciában 12, Stiriában 7 és $\frac{1}{2}$, Tirolban 7, és a két Ausztriában 6—6 millióra tétetik az évi tejtermelés.

Hol a tejfogyasztás nem nagy mérvű, de a helyi körülmények a takarmány művelése által a tehenészetnek kedveznek, ott a vaj könnyen szállítható s hosszabb ideig is eltartható cikkek bizonyult be, mi maradványainak, az író és lefőlözött tejnek észszerű felhasználása által szintén nem csekély hasznot nyújthat, bár készítése több erőt, gondot és tökélet kíván. Még több munkát és tökélet igényel a sajt-készítés, de aztán ez a legtovább tartható és legkönnyebben szállítható. A vaj-készítés Holstein-, Mecklenburg-, Friesland-, Limburg-, és Angolországban Dorsetben igen előnyösen kezeltetik, a sajt-készítés vidéke pedig különösen a lombardiai Pó-tájék, Svájc, Limburg, Hollandia és Angolország.

Angolországban aránylag kevés vaj fogy el, mert ott a gazdag haszfogyasztás eléggé fedezi az embernél megkívántató zsir-szükségletet; egyébiránt Dorset, Epping, Forest, Essex és Cambridgeshire a leghíresebb asztali vajat szolgáltatják, ezenkívül nagyobb mennyiségben szállítják azt be Hollandiából, Holsteinből s Mecklenburgból. A sajt-készítés ellenben Angolország némely vidékein jelentékeny kereset-ág. E tekintetben első helyen állanak Chesheshire és Gloucester. Ama grófságban 100,000-nél több tehenet tartanak s évenként körülbelül 840,000 font sajtot szolgál-
tatnak. A fölözetlen tejből készült sajt nagy, kerek, 50—60 fontos táblákban kerül a kereskedésbe. A legfinomabb sajt azonban, melynek neve minden angol inyene előtt tekintélyt vívott ki magának, a Leicestershireben készült Hilton-sajt. Legalább 2 évig kell állania, mielőtt teljesen jó lenne, s

csak széttört állapotban, kissé kékesre festve jut az asztalra. Mindamellett az országnak nagy mennyiségű idegen sajtra van szüksége; így p. o. 1858-ban sajt-kivitele 7—8000 angol mázsát tett, míg a bevittnek sulya 364,087 mázsa, 5,952,799 tallér értékben.

Lombardiában a tehenészet legfontosabb terméke a tej, miből sáfránnyal festett parmezant, strachinot és vajat készítenek. Az elsőnek hazája Lodi, Pavia környékén s Milano öntözött vidéke, s az évenként előállított mennyiséget 150,000 hectolitres-re becsülik. A strachinot különösen Gorgonzolában süri tejből készítik s előállítására előnyösebb, mint a parmezán-sajté. Átlag egy tehén évenként 322 font sajtot ad; a sajt é s tej értékét 10,14,284 frtra teszik.

Feltűnő, hogy tejgazdagságáról annyira híres Svájc nem fedezi vajszükségletét s évenként 20—22,000 mázsát visz be 7—800,000 forint értékkel. E jelenséget az magyarázza meg, hogy a svájciak a tejet világhírű sajtjaik által jobban értékesítik, mintha vajnak használnák föl. Egy svájci tehén magában Sájyvel körülbelül 140 tallér ér, s több tejet ad, mind a lombardiai. A sajt-kivitel újabban a bevétel levonásával évenként 140—150,000 mázsára emelkedett több mint, 3 millió frt értékkel. Említést érdemel a savóból nyert tejenkor is. Svájc tejgazdaságának összes jövedelme — ideértve tejet, vajat s sajtot — körülbelül 40 millióra becsülhető.

Az osztrák-magyar birodalomban tetemesen emelkedett a külföldi sajtok behozatala Lombardia eleste óta, mert míg 1841—50-ig átlag csak 6757, 1851—60-ig 19,407 mázsa hozatott be, 1861-ben 29,667, 1862-ben 31,561, s 1863-ban 33,112 mázsa került be közel egy millió frt értékben, holott a két utolsó évek kivitele csak 11,417 illetőleg 13,817 mázsára rugott, úgy, hogy e cik-
kért 5—600,000 fittal több foly ki a birodalomból, mint ugyanezen termelvényekért a külföldről nyeretik.

A kicsiny Hollandia már régóta jelentékeny tejgazdaságot folytat és sokkal több sajtot készít, mint Svájc. Egy évtized óta évenként $\frac{1}{2}$ millió sajtot boesát a kereskedésbe, tehát majd háromannyit, mint Svájc, a miért évenként többet kap 12 és $\frac{1}{2}$ millió tallérnál. A sajtnak héját fehér-vörös, vagy kékesre szokják festeni. A legjobb edami Edamból kerül Frieslandból, s csaknem egészen gömbölyű. Megemlítendő még Finnország jelentékeny baromtenyésztése, a mely évenként 50 millió angol font vajat állít elő.

Híresebb büntények.

II.

Stapsz Frigyes.

1809. okt. 17-ikén Schönbrunnban szánandó jelenet ment véghez.

Gyönyörű reggel volt, midőn a kaszárnyák egyikéből lassu dobpergés volt hallható; egy halálra ítéltnek utolsó zenéje volt ez.

Mintegy hét óra lehetett reggel, midőn egy 18 éves ifjut látunk egy nyitott sír előtt állani. Az ifju arca büszke, tartása feszes; nagy, villogó szemével merészen tekint a puskák sötét üregéibe. A vezényszó elhangzott ... az ifju erőteljes hangja meghallatszik, a mint kiáltja: „Éljen a szabadság! éljen Némethon! Halál a tyrannak!” Többet nem mondhatott, a vezényszó elhangzott s utána a fegyverek ropogása. Az ifju beesett a nyitott sírba.

E 18 éves ifju neve Stapsz Frigyes volt.

I. Napoleon győzedelmes fegyverei bejárták az egész Európát, mindenik állam érezte sújtó erejét, de Némethon már egy foszlány volt, darabokra szaggatva.

A hazafiak mindnyájan gyűlölék a zsarnokot, ki oly könnyedén vette az államok nyugalmának fölforgatását; mindenikben egy remény honolt még: megszabadulhatni az iszonyu zsarnoktól.

De míg sokan ez időt várták, a 18 éves Stapsz Frigyesben a tetterő nyilvánult; ő akarta megszabadítani hazáját: e fiatal lélek, vagy meghalni érte. E föltétellel ment Bécsbe, elbucszván kedvesétől, tíz napot töltött ott s Schönbrunnba ment, hol Napoleon szemlét tartott katonái fölött. Itt akarta Junius Brutus szerepét megújítani.

S nem csalódott. A katonai szemlén ott volt Napoleon; őt már ismerte mindenki, fölismerte Stapsz is, a mint Berthier és Rapp vezérei között állott.

Az ifju hevesen közeledett Rapphoz s mondá neki, hogy a császárral szólni kíván. Az a vizsgálat utánra utasítá vissza őt, de volt valami az ifju arcában, mi szándékát fölleplez; hangja reszketeg volt s szemei lázas tüzben égtek.

A vezér szemeit ez ki nem kerülte, tüstént elfogatta őt s a kastélyba vitette, megvizsgálta.

Az ifju zseibeiben egy női arckép, zsebkönyv, egy hosszú konyhakés s erszény találatott.

A vezér meghökkenve hátrált vissza, a mint a kést megpillantá. Hosszan tekintett az ifjura, ki egész nyugodt volt s kérdé tőle: Miért hordozza e kést magával?

— Ezt csak magának Napoleonnak mondhatom meg! — felelé az ifju hidegen.

— Megakarta ölni vele a császárt?

— Igen^{is} uram!

— Miért? ...

— Ezt csak neki mondhatom meg.

Midőn Napoleon meghallá ez esetet, maga elé idézteté az ifjut. Csöndes komolysággal, hátrakötött kezekkel lépett az be, s üdvözlé a császárt; aztán körültekintve, ott látta Bernadotte-ot, Berthiert, Durocot s Rappot.

— Honnan való? — kérdé Napoleon tőle, szánakozva nézve az igen fiatal ifjura.

— Naumburgból! — válaszolá az ifju. Atyám protestáns predikátor.

— Hány éves?

— Tizennyole! — mondá az ifju, hátravetve fejét.

— Mit akart e késsel?

— Felségedet megölni.

— Fiatal ember, maga örült, maga illuminatus — kiáltá a császár elszörnvedve; — ugy-e, beteg?

— Én nem vagyok beteg! — válaszolá az ifju, — nem örült, s nem tudom, mi az az illuminatus.

— Miért akart engem megölni?

— Miért?! — kiáltá az ifju lázas szemekkel, — mert szerencsétlenné tevé hazámat.

— De tettem-e magának kárt?

— Igen, mint minden németnek! — válaszolá az ifju.

— Ki küldte magát ide, ki birta e gonosz tette? — kérdé a császár s meglátszott, hogy sajnálja a fiatal embert.

— Senki! — felelt büszkén megállva az ifju. — Meggyőződésem, hogy hasznot tettem volna hazámnak s Európának, ha őnt megölném.

Napoleon mindenképen meg akarta menteni az ifjut, igyekezett szánalmat tette fölött kicsikarni belőle; orvosát hívatá, hogy nézze meg az ifjut, mert az beteg.

Az orvos megtapintá az ifju ütérét.

— Ugy-e bár, nem vagyok beteg? — kérdé az ifju.

— Ő egészséges! — mondá az orvos.

— Nem mondtam? — kiáltá az ifju tüzes szemekkel.

— Önnek feje megzavarodott, — mondá a császár. — Nem veszem el életét, ha bocsánatot kér.

— Bocsánatot nem kérek! — mondá az ifju pirulva, — csak azt fájjalom, hogy tervem nem sült el.

— Ki képe az, mely kegyednél volt? — kérde a császár, így kísérve meg a szerencsét.

— Egy leányé, kit szeretek! — mondá az ifju elpirulva.

— Látja, e nő szomorkodni fog ön miatt.

— Ne ligyje azt felség! Ő épen úgy gyűlöli felségedet, mint én; azon fog szomorkodni, hogy terven nem sikerült.

— De én mégis megkegyelmezek; megköszöni e? . . .

— Nem! — kiáltá az ifju; — akkor megölöm felségedet.

A császár meg volt lepelve. Gépíleg intett, hogy vigyék el az ifjut s reá bizta Lannes vezérre, hogy tudja ki: vannak-e szövetségesei, de ő erre néma volt, mint a sír.

Napoleon kívánta tudni az ifju végperceit. Az irat, melyet neki küldtek, következőleg szólt: „Stapsz meglövetett okt. 17. reggel 7 óraker Nem evett semmit esütörtök óta, mondván: „Elég erős vagyok, hogy a vesztőhelyig mehessek!“ Midőn megtudta, hogy Napoleon békét kötött, lerogyott.“ Ugy halt meg, mint beszélt: ifjan, hős lélekkel.

Közl: *Golenich.*

Egy hét története.

(Julius 11.)

(VK.) Világ kezdetétől mindig úgy volt, hogy a hol nagy a hőség, sok a pára és villanyosság: ott kitor a zivatar, hull a zápor, villámlik és mennydörög az ég.

E természeti rendszabály alól — igen természetesen — az országház légköre sem képez kivételt, s egy csöppet sem esodálhatjuk, ha a megyeviták fulasztó levegőjében, a második hét végén, midőn a hőség már „kiállhatlan“ (mint mondani szokták épp azok, kik kénytelenek kiállani), fergeteg támadt, kísérve szavak záporától, haragos arcok futó villámaintól s szenvedélyes fölkiáltások száraz dörgésétől. Csak az a különbség, hogy ez a kitoró vihar korántsem tisztítja egy a levegőt, mint a szabad ég alatti. Söt utána még jobban gomolyog minden s sűrűbbé, zavarosabbá válik a láthatár.

Csanády Sándor, kinek ékesszólása mindig egy csomó brusque szóból szokott állani, melyben több az indulat, mint a szellem, már napok óta jár-kelet nyugtalanul az égő talajon, keresve, hogy kit egyen meg. Ha tőle függne: megenné az egész kormányt, meg a jobboldalt, kiegyezést s mindent, a mi az ő magasztos eszméinek útjában áll; de mert nem teheti: mult szombaton sörényét rázva esett a törvényjavaslat szörnyű paragraphusainak, e „jograblo merényletnek,“ s ugy szórta az anathemat, mint egy esalatkozhatlan pápa. Somssich Pál háromszor lépett közbe, hogy a sujtó vádak e folyamát a parlamenti szóviták illemmedrébe vezesse, hanem hiába! a kibén egyszer ennyire meggyülemlett a hazafi-keserőségek árja: az szabályozhatlan folyó, mely kitor a medren, összezuz hidat, gátat, s mint a költő mondá a nekivadult Tisza vizéről: „el akarja nyelni a világot.“

A szélsőbal ez érdemes férfianál ez a modor éppen nem meglepő. Ő szeret mennykövekkel ját-

szani, s mihelyt szerét ejtheti, dobálózik vele, mint Zeus, csakhogy⁵ persze nem oly fenségesen.

Meglepőbb volt a Hoffmann Pál föllépése. Ő a jobboldal egyik kitünőbb szónoka, de ezuttal a baloldal tapsai közt mennydörgött a törvényjavaslat ellen, mely — a mint mondá — „sem hus, sem hal“ (vagyis sem központosítás, sem önkormányzat), hanem „kétszínű.“ A miniszteri padokon e szavakra nem egy arc volt látható, mely e percben hasonlított a Caesaréhoz, midőn a villogó török előtt meglepve kérdé: „Hát te is, fiam, Brutus?“ Bizony Brutus még mélyebben döfött, mint a hevesfeju Casca. Azt mondá: „Ha a miniszterium csak e törvényjavaslat mellett tud kormányozni, akkor tegye le a tárcát s keressen más népet, hogy azt boldogítsa kormányzási művészetével.“ Képzeltető, hogy e szavaknak mily dörgő viszhangja támadt a baloldalon. Minden arc gyönyörűséget, minden hang exaltációt fejezett ki. Nem várták, hogy a jobboldalon emelkedjék ki a férfi, ki a leghevesebb philippikát tartsa a törvényjavaslat ellen. Élajeneztek is minden pontnál, balközépi képviselők átmentek, vele kezét szoritani, s Madarász József pláne azzal tünteté ki, hogy melléje ült. A jobboldaliak nevettek e látványt, de e nevetésben bizony több volt a keserűségből, mint a jókedvből.

Tóth Vilmos állt föl, hogy feleljen; de nem birt szóhoz jutni, noha ugyancsak erős hangja van. Háromszor kezdett bele s háromszor zugták le. Csiky Sándor, ki később meglepő mérséklettel mondta el beszédét, átkiabált az államtitkárhoz, hogy hallgasson! Neki meg az elnök mondá, hogy hallgasson! Nem használt, egyik fél sem hallgatott. Végre az elnök fölkel, öt percre fölfüggeszté az ülést s Tóth Vilmosnak csak ez öt perc után sikerült elmondhatnia — a jobboldal dörgő tetszése

s a baloldal éles pisszegése közt, — hogy nem a törvényjavaslat a kétszínű, hanem az, ki felíratá magát, hogy a javaslat mellett szóland, s aztán ellene beszélt.

A vihar kitombolván magát, egy-egy szónoklati permeteg következett. Ezeket hallgatni épp oly unalmas, mint nézni az esős időt. És ha legalább meg volna bennök az esős időnek nemcsak víze-nyőssége, hanem hűsítő hatása is! De nincs meg, s ilyenkor még melegebb a terem. A hónapok futnak ki a folyósóra s üvegen át nyalják a mézet, vagyis ablakból nézik azt a csinos kis kertet, melyben — ha úgy akarták volna ők is, mint Kovács László — most zöld lombok árnyában hűsölhetnek.

Künn pedig az utcán ég a kövezet, kivéve a vasárnapi napokat, melyeknek balvégzetik mostan, hogy esővel vagy széllel járnak, elszomorítva a szegény népet, mely egész heti dolga közt oly édesdeden számíthat a vasárnap édes élveire! És ime, mióta a nyár beköszöntött, alig volt még egy igazi vasárnapja! Annál jobban perzselnek a hét köznapok, s a ki csak teheti, fut az uszodákba, hol szegény diák és millionaire nekivetközve, ösvilági egyformaságban élvezi a külső egyenlőséget; vagy a „plátánok“ alá, hol most egy „menház-bál“-lal akarják felvillanyozni a társaséletet; vagy Clemenshez, ki a városligetben nagy udvart tart s katonai zeneszó mellett minden délben és estén ugyancsak bőven arat.

Az állatkertnek is vannak jó napjai. Cassanova asszony oroszlán mutatványait tüzijátékkal élénkítik, s a födött étesarnokok egyike a mult hét elején valódi báterem lett, hol kedves fiatal hölgyek rendezése mellett olyan diszes táncmulatság jött létre, hogy nem volna csoda, ha azóta az országos hírű plátánok a császárfürdő udvarán

egész elégiákat sohajtoznának is az elhőpült szép mult idők után, mely most máshol éli jelenjét.

Hanem ha Pest elhódítá is a nyári bálók szép-világát Budától, ő meg más valamit hódított el tőlünk. A nemzeti színházból egy csomó művészet ott elevenült föl, a Horváth-kert színekörében, hol most a Feleki-pár vendégszerepel. A művészet — mondják — égető szomj, melyet ki kell elégeíteni minden áron, s ha a Parnasz forrása bedugult: jó egy kis álló tó vize is. Így Felekiné asszony is az illuziók gázfényes fellegeiből leszállt az arénába, s megvetve a valódi művésznök amaz előítéletét, mely napvilágnál nem örömezt mutatja a festett areot és hamis aranyat, egész passzióval játszik az aréna szávarozó publikumának, mely csak oly nagy számmal tud összegyűlni és még élénkebben szeret tapsolni, mint a nemzeti színház téli közönsége. Játéská kedvence szerepét: a „Szegény ifju történetének“ büszke Margitját s a „Griseldist“, e siralmas történetű bús asszonyt, kivel a költő oly kegyetlenül bán, miután hiba nélkül szenvedtetni át vele a kinteljes életet, mely sokakra nézve csakugyan „siralom völgye.“

Ime, a köztiszteletben álló Ledniczky Mihály is azzal végzé sikerekben gazdag életét, hogy agyonlőtte magát. Tehetsége és jelleme által kiválva, szerzett magának hirt, nevet, vagyont magas állást (septemvir és a Lipót-rend lovagja lett), és mégis önkéze által kellett kimulnia, mert a legretentőbb sorsok egyike fenyegette: a megvakulás. Az ügyvédi kar a mult héten általában sokat vesztett. Elhunyt az öreg Kár Mátyás, e régi szabású derék ügyvéd, kit Fűredre küldtek gyógyulni; elhunyt Boreasny János is, e 44 éves fiatal, művelt férfi, ki a mult országgyűlésen képviselő volt s egy pár szónoklatával méltán feltűnt. Mind a hárman diszei voltak a pesti ügyvédi karnak!

V e g y e s k ö z l e m é n y e k .

* (Tudományos humbug.) Még mindenki emlékszik rá, hogy Hopkins mily zajt ütött a holdból leesett kővével, melyen különböző faragványok voltak. Legközelebb pedig Speaker John akarja magára vonni a tudományos világ figyelmét egy jól kigondolt ötlet által. Speaker föllármázta az amerikai lapokat, hogy Floridában oly emléket talált, mely arra mutat, hogy Amerikát már Columbus előtt érintette európai lába, vagy talán laktak is ott. Az emlék, melyre Speaker hivatkozik, egy késnek, törnek vagy kardnak márvány-nyele, melyet Florida egyik erdejében egy kivágott

ezredéves fának belsejében találtak, körülöve oly vastag fa-rosttal, melyből 700 évnél nagyobb időre lehet következtetni. A kőst egészen megemésztette már a rozsdá, de a szürke márvány-nyél — mely négy ujnyi — dacolt. A nyélben görög betűk vannak, melyek értelmét nem lehet megfejteni, de — Speaker szerint — bizonyossá teszik, hogy nem indus maradvány. Speaker kész megmutatni mind a kődarabot, mely még folyvást benne van fele részével a fában, mind pedig kész vizsgálat alá vetni, hogy a levágott fadarab minden szilánkjá tökéletesen illik a még földben maradt törzshöz.

mely a német és külföldi írók legjobb műveit ölelés és szép kiadásokban adja át a német közönségnek. A novellának címe: „Ein alter Schauspieler.“ Gyulay már 16 év előtt írta, s tette közzé „A vén színész“ cím alatt a „Losonci Phönix“-ben. Fordító a novellához Gyulay rövid életrajzát is mellékelte.

* (József főherceg családját) e hó 6-dikának ajjelen örvendetes esemény érte. Klotild főhercegnasszony hercegnőt szült. Mind az anya, mind pedig az újszülött egészségesek.

* (A természetvizsgálók) XV-dik nagygyűlésére Aradon már megtették az elsőkézületeket s elkészítették a programmot. A program ez: Szept. 2., 3. és 4-kén beiratás a városi polgárnagyi hivatal egyik termében; szept. 4-én este 7 óraker ismerkedési estély a „fehér kereszt“ nagytermében; szept. 5-én d. e. 9 óraker megnyitási közgyűlés a fehér kereszt nagytermében; szept. 6. és 7-kén szakülések az erre kijelölendő helyiségekben; szept. 8-kán kirándulás Lippa-, Radna- és Világosra; szept. 9-kén szakülések; szept. 10-kén zárközgyűlés s ezután nagy társas-ebéd a kis-erdőben; szept. 11-kén kirándulás Déva, Vajda-Hunyad, Hátszeg, Petroszényig. Aradmegye és város monographiájának szerkesztése, az albizottsági munkálatok alapján, Parecz István urra bízott. Az elszállásolási bizottság utasított, miszerint e hó 20-ig gondoskodjék arról, hogy legalább 600 egyén elszállásolathassék a nagygyűlés idejére, mely célból a város lakosai fölszólítandók lesznek önkénytes ajánlataikat megtenni, midőn is minden kikötheti, hogy az érkezendő vendégek közül kiket akar magához szállásoltatni. A nagygyűlés emlékeztető darab 600 bronzérem fog vereztetni, és 12 darab ezüstből.

* (Régészeti hírek.) József főherceg tudvalevőleg igen buzgó barátja a régészetnek. Erre mutat a következő levele is, melyet Rómer Flóris tudósunkhoz intézett a m. hó közepén „Kedves atyám uram! Jelentem, hogy tegnap este 7 óraker a kastély előtti lejtőn 2 és egy negyed lábnyi mélységben egy női és egy férfi csontvázat találtunk. A nőin réz-karperec van, a férfié mellett nagyobb csaprepény állott, mely azonban minden elővigyázat mellett szétmállott. A karperec tojásdad körületű. Most indulok köruttra, de 15-én este hazajövök és megmosom a találatokat. Az edény egy részét talán összeállithatom. Ha ismét egy szabad napja lenne, ne felejtse el végkép a szegény, de klasszikus római földön álló Alesuthot. Maradok váltig őszinte és haládatos tanítványa: József főherceg.“ 15-én este R. Fl. köv. táviratot vette a főhercegtől: „Távollétem alatt nagyon érdekesé váltak az ásátások. Több egész edény és ékszer!“ — Boros Jenőn a Körösben Hunyadi Jánosnak egy ezüst pénzét találták, mely — Rómer Flóris szerint — új nemet képez, és egyedüli.

* (Magyar menyegző Párisban.) Junius 30-dikán vezette oltárhoz De Gerando Attila ur Caignet Lucy kisasszonyt. A völlegény atyja jól ismert egyén előttünk. A harmincas évekbén Erdélyben ment, s ott Teleky Emma grófnővel kelvénybe, tevékeny részt vett az ország szellemi és politikai

mozgalmaiban és népismertető műveket irván a magyar viszonyok felől francia nyelven, ez által feledhetetlen érdemeket szerzett magának nemzetünk iránt. A forradalom végével egész családjával visszköltözött Franciaországba, s nem sokára be is végezte életét. Özvegye Párisban él, gyermekei nevelésére fordítván gondját s időnkint több művet bocsátván világra magyar nyelven. Hogy mennyire forrón ragaszkodik hazájához, legszebb bizonyága annak az, hogy gyermekeibe is a legteljesebb mérvben átültette a magyar érzést, a hon és a hazai nyelv szeretetét. A párisi „magyar egylet“ mint meghívott, számos tagjával képvisel-teté magát az ünnepélyen, s a menyasszonynak, ki már nyelvünket is több hó óta tanulja, egy pompás virágcsokrot nyújtott át küldöttségileg; a csokor szalagján e szavak voltak olvashatók: „A párisi magyar egylet mély hódolata jeléül. Páris, 1870. jun. 30-án.“ Az esketési szertartáson Jules Simon és Pelletan francia képviselők is jelen voltak s aláírták, mint tanuk, az egyházi anyakönyvet. A völlegény hintájának kocsisa és lovai nemzeti színű szalagcsokrokkal voltak díszítve. Az esküvőt nagy díszebéd követte, mely után az ifjú pár utra kelt Magyarországra.

* (Dr. Engel Józsefnek) a magyar akadémia közelebbéről Kolozsvárt elhunyt l. tagjának hagyatéka közt egy nagy terjedelmű nyelvészeti mű van, a magyar nyelv gyökszavairól. E mű, Engel mintegy két évtizedes munkásságának gyümölcse, megérdemlené, hogy az akadémia utánjárással megszerezze, megbíráltassa, s ha a hazai philologia érdekében állónak tartja, közzé is tegye.

* (Dobay János honvédelezede) a 26-ik honvéd zászlóalj lobogójának 3 ékesen himzett szalagját adta át a nemzeti muzeumnak. A szalagokat Damjanics Jánosné mint zászlóánya ajándékozta a zászlóaljnak, s az aradi vár átadása után Dobay vette magához s tartotta elrejtve 21 évig.

* (A Tóth Kálmán szerkesztette „Honvédenház könyve“) egyelőre 500 frtotjövodelmezetta menháznak. A nagyobb jövodelmi rész azonban csak most várható, miután a könyvből 1000, kiadásilag egészen fedezett példány adatott át a könyvtárosoknak, a kikkél a 322 lapra terjedő könyv 2 frt 20 kron kapható.

* (Új vállalatot) akar létesíteni gr. Széchenyi Ödön, t. i. Mont-Washington rendszerű vasutat a svábhegy aljától a svábhegyen és zugligeten keresztül a Laszlovsky-majorig és vissza. Nyáron személy, télen fa és egyéb efféle szállítására fogják használni.

* (Szegeden Magyarország 1000 éves) fenállásának ünnepélyét azzal akarják még emlékeztetesebbé tenni, hogy valami életrevaló s üdvös intézetnek teszik le alapkövét.

* (Kossuth Lajos szülőházát) a monokiak kijavittatják és gyönyörű kerttel veszik körül. Szép a monoki polgároktól, kegyelettel őrzik meg enyészettől azt a hajlékot, hol hazánk nagy fiának bölcsője rengett.

* (A koronaörség) a delegációk határozata folytán a napokban a közös hadügyminiszterium főpárancsnoksága alól a honvédelmi miniszterium ren-

delkezése alá kerül. Ez alkalommal egészen új díszegyenruhát fognak kapni középkori szabás szerint, és pedig vörös atillát széles ezüst sűjtásokkal és kapcsokkal, fehér vagy kék magyar nadrágot, csizmát és kuesmát.

* *(Bál a honvédenház javára.)* F. hó 20-dikán Budán a császárfürdőben, Vidacs János ur kezdeményezése folytán, fényes bál fog tartatni a honvédenház javára.

* *(A várad-kolozsvári vasút megújítására)* kitűzött határidőt (július 15-két) aligha meg nem hosszabbítja legalább egy hónappal a sztrámai alagút miatt, melyet aug. közepe tájáig befejezni teljes lehetetlen, a megnyitás pedig csak akkor történhetik meg.

* *(Pest város ragyona.)* A városi közgyűlés határozata szerint a tanács köteles a legközelebbi költségvetés előterjesztése alkalmával a városi fekvőségek pontos leltárát is beértesíteni. Az eddigi összeállítások kitüntetik, hogy a város ingatlanai 40 millió forint értékűt képviselnek. 1863-ban az összes ingatlanokat csak 18 millió forintra becsülték, de akkor például az „új-épület” mögötti telkeket csak 16 forint, a parasztvásáron levő telkeket csak 2 forintra becsülték ölenként, holott azok most 5—10-szer annyit érnek.

* *(Magyar tárgya könyv f. aucta nyelven.)* Ráth Mór kiadásában közelébb fog megjelenni magyar fordításban Marcel Tissotnak pár hó előtt Párisban napvilágot látott „Eszterházy Janka hercegnő” című regénye, melynek hősnője — mint címéből is látszik — magyar, s ezenkívül több magyar alak is van az elbeszélésben rajzolva.

* *(Bees lakossága)* a mostani népszámlálás szerint 632,000 fő.

* *(Huzatóró huszárezred.)* A „orosz nagyherceg” nevű viselő huszárezred, mely eddigelő Csehországban állomásozott, aug. 5-én a brucki táborba vonult s midőn ott táborozását kitöltötte, visszért Magyarországra és itthon marad.

* *(Két indián főnök Washingtonban.)* A sioux indiánok két befolyásos vezetője: Spottedtail (foltos fark) és Red-Cloud (vörös felhő) m. hó 14-én türszük részéről „diplomatiái” megbízással mentek Washingtonba, az Egyesült-Államok kormányához. A két indián főnök fogadtatásáról érdekes részleteket beszélnek el az amerikai lapok. Washingtonba érkezéskor először is „azillem kedveért” egy inget vásároltak, melyet azonban az Egyesült-Államok elnöknél való fogadtatásuk alkalmával „A nagyobb dísz okából otthon hagytak.” Egyébként egész Washingtonban való tartózkodásuk ideje alatt az inget viselték, míg csak el nem piszkosodott, mikor aztán addig nem hagyták oda az ágyat, míg az ing a mosásból s a vasaló alól ki nem került. Az elnök fényesen megvendégelte a két indián diplomatát, mely vendégségben számos államférfiu és nő vett részt; ez utóbbiak a „shocking” dacára barátságos kézsorítást váltotak a félmertelen diplomatákkal, kik a civilizáció esodáival szemközt elég nyugalmat és méltóságot őriztek meg, melyet mindenki bámult. Mi legtöbb hatással látszott lenni rájuk, ez a kinestarál pincéje volt, nagymennyiségű aranyhalmazaival. Az őriási arzenal tekintete nem keltett bálumlást bennük; de elragadta őket a „fehér ház” szalonjában meggyújtott gázlámpák ragyogó fénye. Az ételek közt leginkább megbámulták a fagyaltot, melyből legtöbbet ettek. Politikai küldetésükkel azonban kevesebb eredmény volt fogszoktató, mint a „fehérek atyja” által történt fogadtatásokból gyaníthatók.

* *(Nemes végrendelet.)* Martini Anna, leánya a a nagyhirű pozsonyi ev. liceumi tanárnak, Győrött jul. 1-jén meghalt. Vagyoná jelentékenyebb részét, körülbelül 20,000 forintot a pozsonyi liceumnak hagyományozta. Ezenkívül a győri jótékony nőegyletnek 500 frtot hagyott.

KOLLARITS JÓZSEF és fia

legelső készféhernemű gyári raktárában Pesten, väci utca az „YPSILANTI”-hoz legnagyobb választékban legutányosb árakon kaphatók mindenemű férfi, női és gyermekféherneműk.

Férfi ingek, rumburgi, hollandi vagy irlandi vászonból, darabja 2 frt 50, 3 frt, 3 frt 50, 4 frt, 4 frt 50, 5 frt, 5 frt 50, 6 frt, 6 frt 50, 7 frt, 8 frt, 10 frt, 12 frt.

Férfi bál ingek, 3 frt, 3 frt 50, 4 frt, 4 frt 50, 5 frt, himzették 6 frt, 7 frt, 8 frt, 10 frt, 12 frt, 14 egész 20 frtig

Férfi madapolan ingek 1.50, 1.75, 2, 2.50 3, 3.50, 4 frt.

Férfi színes ingek 1 frt 50, 2 frt, 2 frt 50, 3 frt.

Férfi gatyák magyar, félmagyar vagy francia szabásra, fél-vászonból 1.50, 1.55, 1.60, tiszta vászonból 1.75, 2, 2.50, 3, 3.50.

Férfi gallérok, közelök, nyakkötők, félharisnyák és mindenemű vászon s batist zsebkendők.

Női ingek vászonból s ma 2.25, 2.50, 3, 3.50, 4, 5, himzették 3, 3.50, 4, 4.50, 5, 6, 7, 8, 10, 12, 14 frt, francia malvarrásal 4, 4.50, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 12 frt.

Női háló-csokettek 1.85, 2, 2.25, 2.50, 2.75, 3, 3.50, 4, 4.50 5, 6 egész 12 frtig.

Női francia derék-fűzők 1.50, 2, 2.50, 3, 3.50, 4, 4.50.

Női harisnyák legjobb minőségben pamutból, kőtégje 4, 4.50, 5, 5.50, 6, 7, 8 egész 15 frtig, ezüdből 11—24 frtig.

Női alsószyknák s nadrágok pekkából csikos s piquet barchet-ból, éjjeli s ponygola fekből, mindenemű vászon s batist zsebkendők.

Fü ingek vászonból, madapolánból s színesek a legutányosb árakon, ugyaztete fu-gatyák s félharisnyák.

Leány ingek minden formába, ugyaztete leány-csokettek s harisnyák.

A legnagyobb választékban töröl és női töl alsó ingek s nadrágok, ugyaztete minden töl árak, legutányosb hálall ingek s schwalok.

Továbbá ajánlunk nagy raktárunkat rumburgi, hollandi s irlandi vásznakban. Darabját 25, 27, 28, 30, 32, 35, 40, 50, 60 egész 120 frtig.

Creas vászon 12, 12.50, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 20—25 frtig, **Vászonzsebkendők,** kőtégje 3, 3.50, 4, 5, 5.50, 6, 6.50, 7, 8, 9, 10—20 frtig, **batistzsebkendők** 4.50—30 frtig.

Törölközők, kőtégje 5.80, 6.0, 7.50, 8.50, 10, 12 egész 20 frtig, **Asztalkendők,** kőtégje 5, 5.50, 6 egész 12 frtig.

Abroszok és damaszt asztali-készletek 6, 8, 10, 12, 18 és 24 személyre minden áron.

Színes ágai canavázon, vége 9, 10, 11, 12, 13—16 frtig.

Függönyök a legnagyobb választékban, egy ablakra 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 12, 14, 15 frt párja.

Asztal- és ágytörölkő, kévas abroszok s csemegye-kendők, **Menyasszonyi készletek** 200 frttól 2000 frtig k az féhernemű s vászonban a legszobá kiállításban szolgálhatunk, Nagy árjegyzékünket kivánságra bármely teson behűljük.

Levél általi megrendelések még az nap melyen érkeznek, legjobb kiválsztásban eszközölteknek, esmogolási díjt nem számítunk.